

Уродженці Сумщини – діячі періоду Української революції (1917 – 1921 рр.)

Рожкова Л.І., к.іст.наук, доц. каф. ДПД та українознавства

Смельянова Анна студ. юр. ф-ту 1 курсу

Згідно з указом Президента України, 2017 рік проголошений роком Української революції 1917 - 1921 років, яка стала важливою історичною віхою на шляху до національного та соціального визволення народу, відродження держави – Української народної республіки. Одним з пріоритетних напрямів діяльності органів державної влади, навчальних закладів, визначено вшанування подій та видатних учасників Української революції.

Після початку революції та утворення Української Центральної Ради на Сумщині почали створюватися нові органи влади, формувалися українські військові частини. Уродженці Сумщини взяли активну участь у революційних подіях та формуванні всеукраїнських установ.

Помітне місце серед керівництва Центральної Ради посідав уродженець Сум Павло Іванович Зайцев (1886 – 1965 рр.) Освіту він здобув у Сумській гімназії, згодом навчався на юридичному факультеті Петербурзького університету. В добу Української революції працював на посаді директора канцелярії Генерального Секретарства (Міністерства) освіти УНР, пізніше очолював культурно-освітню службу Армії УНР. Емігрувавши до Польщі, продовжив справу всього життя - дослідження культурної спадщини Т.Шевченка. У Варшаві видав повне зібрання творів поета. Після II Світової війни переїхав до Мюнхена, де став професором Українського Вільного Університету. Автор книг “Життя Тараса Шевченка”, “Перше кохання Шевченка”; видавав часопис “Наше минуле”.

Значну роль в організації українського війська відіграв Василь Захарович Филонович (1890 - 1978) - український військовий діяч, генерал, людина надзвичайно цікавої долі. Народився він у с. Рогізне Сумського повіту, в старовинній козацькій родині. З 1910 р. служив у 123-му піхотному Козловському полку. У роки Першої світової війни закінчив Чугуївське піхотне юнкерське училище, був відправлений на фронт. Після утворення Української Центральної Ради та проголошення рішень військових з'їздів про організацію українського війська, взяв активну участь в українізації свого полку. Наприкінці 1917 р. призначений військовим комендантом Сумщини. де сформував кінний полк, кілька стрілецьких сотень.

У січні-лютому 1918 р., під час наступу більшовицьких російських військ на Київ, очолював ділянку фронту Ворожба-Суми-Гайворон. Пізніше, у ході антигетьманського повстання Директорії УНР, організував Сумський окремих курінь (1500 багнетів) і приєднався до 4-го полку Окремого корпусу січових стрільців. На початку 1919 р. призначений старшиною для окремих доручень при ставці Головного Отамана. Влітку і восени 1919 р. брав участь у боях на більшовицькому і денікінському фронтах. У грудні 1919 р., у складі групи з 32 старшин, направлений у денікінський тил на Катеринославщину для надання допомоги повстанським загонам. Потрапив у полон. Був вивезений денікінцями в Одесу, звідти втік на Кубань і приєднався до повстанців. У 1920 р. на чолі загону відступив у Грузію. Був включений до складу української військової місії у Грузії, обіймав посаду віце-консула у Поті. Звідти таємно проник до Криму, а восени 1920р. разом з російськими військами П.Врангеля виїхав до Туреччини. Невдовзі через Болгарію перебрався до Польщі. Урядом УНР призначений військовим аташе у Болгарії, у 1921 р. виїхав до Чехословаччини, де закінчив військово-технічну школу. У 1939 р. частини Карпатської Січі на чолі з В. Филоновичем взяли участь у боях військових підрозділів Карпатської України з угорською армією, але під натиском переважаючих сил противника відступили на територію Румунії. 22 березня 1939 р. В.Филонович був заарештований перебував у концтаборі. Після звільнення жив у Словаччині, а з 1951 р. - у США. Очолював союз українських ветеранів, Товариство прихильників УНР. Видатними військовими діячами періоду Української революції були: уродженець с. Сопич Глухівського повіту генерал Олександр Петрович Греков - військовий міністр Директорії УНР, головнокомандувач Української Галицької Армії; генерали армії УНР Микола Янчевський з Ямполья, Василь Сварика з с. Салогубівка Роменського повіту, Микола Остряньський з Конотопа, Антон Масляний з с. Кириківка теперішнього Великописарівського району, Олександр Ліницький з Охтирки, Микола Володченко з Глухова, полковник армії УНР Іван Литвиненко з Хоружівки Недригайлівського району - учасник 1-го Зимового походу, командир Запорізької дивізії, розвідник; його земляк з с. Беседівка Микола Букшований - творець дивізії Сірожупаників; розвідниці Сірої дивізії, згодом - зв'язкові Козацької ради Правобережної України Настя Гудимович та Марія Тарасенко з с. Вороніж (нині - Шосткинського району). Організатором Вільного козацтва у всеукраїнському масштабі був Михайло Ковенко, уродженець м. Білопілля. Був членом УСДРП, а в 1917 р. - Української партії соціалістів-самостійників. У Центральній Раді представляв Всеукраїнську Раду робітничих депутатів. Був організатором куреня “Вільних козаків”, йому вдалося організувати 20 сотень Вільного козацтва. У 1918 р., під час війни більшовицької Росії проти Української Народної Республіки, - військовий комендант керівник оборони столиці під час більшовицького повстання у січні 1918 р.

Сторіччя віддаляє нас від доби Української революції. Вивчення біографій, вшанування пам'яті наших земляків – діячів та учасників тих героїчних подій сприятиме глибокому аналізу історичних фактів, засвоєнню уроків минулого.